

Doel

Het behalen van Natura 2000 doelen door een integrale aanpak (quickscan) voor beheer terrestrische Natura 2000 gebieden inclusief omliggende gebieden in samenwerking met landgebruikers ten behoeve van biodiversiteitsherstel en –behoud **door “het optimaliseren van wet- en regelgeving”**.

Verder betrokken bij actielijnen:

- A1 Naturalis: stresstest, quickscan, team Wilbert van Vliet en RVO
- A2 Deltaplan: integral governance model, Wendy Olivier (i.v.m. LIFE IP Deltanatuur), Ruben Post
- E2 Deltaplan: communicatie, RVO
- E4: kennisuitwisseling, Aard Mulder
- F1: coördinatie, Peter van Velzen
- F2: monitoring

Actie C3

Opbouw projectplan C3

- Inventarisatie van wet- en regelgeving (C.3.1.)
- Toetsing in een multi-stakeholderproces (C.3.2.)
- Aanpak belemmeringen (C.3.3.)

Interne synergie

- Deltanatuur
- LNV-visieteam en juridische belemmeringen kringlooplandbouw
- GLB
- Experimenteergebieden (Michel Berkelmans)
- IBP Vitaal Platteland, gebiedsgerichte samenwerking (team Sander Band)
- Programma Natuur (via Ed Weijdema)

Andere verbindingen:

- Samenwerking met provincies (Natuurambitie)
- Werkgroep coherente wet- en regelgeving (Deltaplan)

Actie C.3.1. Inventarisatie

1. Netwerkscan

- Kernvragen: wie moet, naast de LIFE IP-partners, bij deze actie betrokken worden? Welke bestaande inventarisaties zijn er?
- Naturalis, Vogelbescherming, DG Stikstof, IBP Vitaal Platteland, LIFE IP Deltanatuur
- Afgerond in juni 2021

2. Inventarisaties valideren

- Aannames testen (“er is onvoldoende wetgeving”)
- Kernvragen: voor wie is het een belemmering? Op welk niveau spelen deze belemmeringen en wie kan daar wat aan doen? Wat zijn volgens de werkgroep coherente wet- en regelgeving en bijvoorbeeld de experimenteergebieden, GLB pilots of IBP Vitaal Platteland de belangrijkste knelpunten?
- Twee sporen (landelijk) en pilotgebieden
- T/m oktober 2021

Voorbeeld resultaten

1. Gemeenschappelijk landbouwbeleid

- Blijvend grasland – belemmerende regelgeving – EU
Binnen de EU is afgesproken dat het aandeel blijvend grasland EU-lidstaat niet (te veel) mag dalen. Daartoe monitort Nederland het aandeel blijvend grasland op landelijk niveau. **Oplossing:** op kort termijn het huidige landgebruik wat betreft blijvend grasland vastleggen zodat het kan dienen als referentie voor het geval er in de toekomst een wettelijke verplichting komt. **Belemmerend** voor de boer.
- Ontbreken stimulering – leemte in de wet- en regelgeving – Rijk, provincie, gemeente.
Er is subsidie en inkomenssteun voor gangbare landbouw welke er ook moeten zijn voor natuurinclusieve landbouw (CLM-rapport). Het wordt verwacht dat deze leemte vervalt met het nieuwe GLB dat ingaat op 1 januari 2023.
- Geen stimulering van natuurinclusieve landbouw via GLB – leemte in de wet- en regelgeving – Rijk
Het GLB wil de Europese landbouw en voedselproductie vergroenen wat past bij natuurinclusieve landbouw. De verwachting van de NIL-boeren is dat het Rijk zorgt dat zij met het nieuwe GLB in aanmerking zullen komen voor inkomensondersteuning en vergroeningspremies. Ook is de wens dat het GLB voldoende ruimte biedt voor experimenten met kringloop- en natuurinclusieve landbouw zonder dat de NIL-boeren risico lopen hun vergroeningsbetaling kwijt te raken (CLM-rapport).
- Ontbreken regelgeving voor CO₂-vastlegging landbouw – leemte in de wet- en regelgeving – Rijk
Natuurinclusieve boeren weten het organische stikstofgehalte inclusief CO₂ in de bodem en in landschapselementen te verhogen en pleiten ervoor dat de overheid regelgeving mogelijk maakt dat deze CO₂-vastlegging tot waarde mag en kan worden gebracht (CLM-rapport).

Voorbeeld resultaten

2. Pacht: natuurinclusieve landbouw wil langjarig gebruik maken van gronden

- Pacht van landbouwgrond – belemmerende regelgeving – Rijk, Provincie, Gemeente
De natuurinclusieve boer wil beschikken over pachtgrond tegen een prijs die het niet noodzakelijk maakt om intensief te telen om voldoende rendement te realiseren zodat hij/zij bodemkwaliteit, biodiversiteit en andere aspecten van natuurinclusieve landbouw kan versterken.
Opbrengstmaximalisatie draagt ook bij aan een prijsopdrijvend effect van alle pachtgronden.
Oplossing: overheden moeten bij verpachten van landbouwgronden eisen stellen aan het gebruik van de pachtgronden, aan de intensiteit van het bouwplan en het beheer van watergangen, natuur en landschap op het bedrijf. **Belemmerend** voor de natuurinclusieve boer en belemmerend voor de natuur.
- Pacht van natuurgrond – belemmerende regelgeving – Terrein beherende organisaties
Organisaties als Staatbosbeheer Natuurmonumenten en Provinciale Landschappen geven veelal 1-jarige pachtcontracten van natuurgronden. De natuurinclusieve boer wil duidelijkheid over een langdurige beschikbaarheid van gronden zodat hij/zij kan investeren in de gronden om stabiel beheer uit te oefenen en zijn bedrijfsvoering, zowel economische, ecologisch en de biodiversiteit te bevorderen (CLM-rapport). **Oplossing:** terrein beherende organisaties moeten werken met langdurige pachtcontracten.

Resultaten Inventarisatie

3. Mest

- Kalenderlandbouw – belemmerende wet- en regelgeving – Rijk
In de mestregelgeving staan data wanneer dierlijke mest wel en niet mag worden aangewend maar natuurinclusieve boeren en tuinders willen dierlijk mest gebruiken op het moment dat de bodem het toestaat en het bodemleven en/of gewassen daar behoefte aan hebben. Dit moment is afhankelijk van weersomstandigheden en verschilt jaarlijks (CLM-rapport). Data uit mestregelwetgeving sluiten soms ook niet aan op data in subsidieregelingen voor weidevogels. **Oplossing:** boeren en tuinders met natuurinclusieve bedrijfsvoering zouden worden geholpen wanneer er geen beperkende data gelden voor het bemesten, zo wordt het bodemleven en flora en fauna boven de grond gestimuleerd. **Belemmerend** voor de bedrijfsvoering van de natuurinclusieve boer.
- Emissiearme mestaanwending – belemmerende regelgeving - Rijk. De natuurinclusieve boer wil onnodige ammoniakemissie voorkomen én bodemleven stimuleren maar voorgeschreven technieken voor aanwending drijfmest zijn alleen gericht op het verminderen van ammoniak en niet op het stimuleren van bodemleven, het schaadt zelfs het bodemleven doordat binnen huidige technieken de mest geconcentreerd in de bovenste bodemlaag wordt gebracht (CLM-rapport). Dit is belemmerend voor de bevordering van de biodiversiteit waar het tot schade aan het bodemleven leidt en daardoor ook tot negatieve gevolgen voor weidevogels (Nota Belemmerende Regels Kringlooplandbouw, DGA-PRV/20206116). **Oplossing:** alle dierlijke mest zou mogen gebruikt worden op zijn eigen land met technieken die zorgen voor minder ammoniakemissie én die geen schade aan bodem- en waterleven brengen, zoals: met water verdund aanbrenge van dierlijke mest met sleepvoettechniek (wordt al toegepast bij een aantal bedrijven onder voorwaarden). **Belemmerend**

Resultaten Inventarisatie

3. Mest

- Emissiearme huisvesting – belemmerende regelgeving – Rijk
De natuurinclusieve boer wil vaste mest kunnen gebruiken op zijn grond om het bodemleven te stimuleren. In de lijst voor de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav-lijst) staan echter geen stalsystemen met vaste mest die realiseerbaar zijn. Een tweede belemmering in de regelgeving is dat de emissie van stalsystemen en niet van bedrijfssystemen beoordeeld wordt terwijl het laatste bij natuurinclusieve boeren lager is (CLM-rapport). **Oplossing:** de ammoniakemissie van het totale bedrijf zou moeten worden beoordeeld in plaats van alleen de stal en de overheid zou de financiële risico's voor de ontwikkeling en implementatie van nieuwe emissiearme stalsystemen kunnen ondervangen. **Belemmerend** voor de natuur en natuurinclusieve bedrijfsvoering.
- Compost en bokashi – leemte in de wet- en regelgeving – Rijk
Compost valt onder de Meststoffenwet en is aan maximale hoeveelheden verbonden terwijl bokashi niet onder de Meststoffenwet valt en daarom niet als meststof mag worden gebruikt (CLM-rapport). **Oplossing:** Het gebruik van bokashi moet gereguleerd worden onder de Meststoffenwet. Aangezien hier nog geen ontheffingsmogelijkheid voor is, valt dit onder leemtes in de wet- en regelgeving.

Actie C.3.2. Stakeholderbijeenkomsten

- Vragen (proces):
 - Welke partijen moeten zeker aansluiten bij deze bijeenkomsten?
 - Hoeveel bijeenkomsten is wenselijk?
 - Thematische bijeenkomsten (bijvoorbeeld: thema GLB, thema Pacht, thema Mest)?
 - Bijeenkomsten organiseren per gebied/pilot?
 - Zouden de bijeenkomsten juridisch ingestoken moeten worden, of eerder praktijkgericht?

Actie C.3.2. Stakeholderbijeenkomsten

- Vragen (inhoud):
 - Welke (sleutel-)belemmeringen spelen hier?
 - Wat kunnen we nu al doen, binnen het huidige stelsel?
 - Hoe kunnen we informatie die er al is (aanbevelingen, oplossingsrichtingen) beter laten landen, bijvoorbeeld in de toolbox?
 - Zijn er pilots nodig?
 - Waar bestaan de gebiedsplannen per pilotgebied uit?
 - Hoe kunnen we voortbouwen op de stresstests?
 - Wie wordt de gebruiker (of gebruikers) van de toolbox? Wat willen we daarin op het gebied van wet- en regelgeving?

Actie C.3.2. Stakeholderbijeenkomsten

- Eerste bijeenkomst: met pilotgebieden en stakeholders die belemmeringen direct ervaren in de praktijk. Doel: toetsen van de belemmeringen.
- Tweede bijeenkomsten: juristen en vertegenwoordigers andere organisaties (BoerenNatuur, Vogelbescherming, etc.?). Doel: acties en oplossingen formuleren.
- Vragen:
 - Welke partijen moeten zeker aansluiten bij deze bijeenkomsten?
 - welke (sleutel)wet- en regelgeving is belemmerend voor het behalen van de natuurdoelen?
 - Is de lijst compleet?
 - Welke oplossingsrichtingen zijn nog niet geadresseerd in de inventarisatie?
 - Welke partij zou de belemmeringen moeten opheffen, en op welke manier?
 - Welke toezeggingen kunnen LNV en provincies doen in het kader van LIFE IP All4Biodiversity